

ДИМИТЪР АНАКИЕВ

КРЪСТЕНА ВОДА

78 хайку

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на автора или на издателство gabriell-e-lit.

© Димитър Анакиев, автор, 2023

© Димитър Анакиев, снимка на корица¹, 2023

© Габриела Цанева, корица, 2023

© Издателство gabriell-e-lit, 2023

ISBN 978-619-7705-22-5 (мека подвързия)

ISBN 978-619-7705-23-2 (pdf)

ISBN 978-619-7705-24-9 (ePub)

ДИМИТЪР АНАКИЕВ

КРЪСТЕНА ВОДА

Издателство

gabriell-e-lit

София, 2023

На дядо ми

Милан Анакиев Лазаров - Фочер

ПРЕДИСЛОВИЕ

ИЛИ НЯКОЛКО ДУМИ СЪС СБИРКАТА „КРЪСТЕНА ВОДА“

Хайку е една от последните вълни на японската литература, която води началото си от времето на митологията. Тази вълна заля света и наша задача е да направим хайку родна литература, т. е. да тръгнем по пътя, който много съвременни японски поети са поели преди много време, поетите които се осмелиха да направят хайку място на сливане на различни култури и влияния, т. е. световна литература.

Тук трябва да си спомним идеята на великия Гюте за „световната литература“, литература, която преминава границите с качеството си дори когато е написана на някой от „малките“ езици.

Първият ми опит по този път – за превръщане на хайку в национална, българска литература, беше колекцията „Надгробие“, която има голям международен успех (Публикувана също в „Литературен вестник“, бр. 35/2021).

Сбирката „Кръстена вода“ отива още една стъпка напред в изразяването на българското културно наследство чрез хайку поезия.

Парадоксално, говорейки на езика на българската народна традиция, този текст води читателя по същите пътища, по които върви съвременното японско хайку.

В тази книга са включени двата цикъла – „Надгробие“ и „Кръстена вода“ – колекция от общо 78 хайку.

Ако в по-стария от тях, „Надгробие“, открих всички ключови думи (включително сезонни), то в новия, „Кръстена вода“, създаден 20 години по-късно, открих само ключовите думи в по-тесен смисъл, тъй като сезонните думи присъстват в известни фрази от българската народна култура.

Димитър Анакиев
с. Грознатовци,
25.03.2023

ПЪРВА ЧАСТ

КРЪСТЕНА ВОДА

55 хайку

*

Левски виси
до жълтите павета –
бесни кучета.

*

Стъпки в снега –
дъга, образувана от
обреден хляб.

*

Граф Игнатиев
гали черния гарван –
чучулигата пее.

*

Яростен вятър
умилостивява мравките –
какво им казва?

*

Под златния
купол майката плаче –
ялова сватба.

*

Раковски ходи
с празен триножник –
изгаря бълхите.

*

Тече Марица –
шумът от джамията до
руската църква.

*

Сух вторник –
полудя конят на освободителя
от площада.

*

Поетът мълчешком
пресича моста три пъти –
насяване на стиха.

*

В дупките на
Въртопа² снегът е бял —
кръв по пръста ми.

*

Гледката от Радецки,
плаващ по Перловската река –
агата яде змиорки.

*

Да месѝ ли
обрѣдна баница? – снаха с
петолъчна звезда.

*

В рибната църква³
водката е по-лоша от чалмите –
гробът на Кънчев⁴.

*

Старият ерген
вкопчен в копчето⁵ си – за да
не стане мишка⁶.

*

Кукерската тояга⁷
юмрук ли е за графа⁸?
Мечта за Босфора..

*

Бос магьосник
обира роса от полето –
хамбар на Стамболов.

*

Майката на нивата
спи гола на мегдана —
кръв в хармана.

*

Кадилката⁹
замесена в Росенец
куклите сурвакат

*

В новите дрехи
разсяват лъжите – домакинята
гощава с орехи.

*

Първият гост
закъснява – чужда
кокошка в двора.

*

Женска коледа.

Великомъченици, които
не искат да избягат.

*

Палачът, който обесва
Левски, не може да развърже
двойния възел.

*

Хаджипенчович
френски ли говори, или руски?
Шари чорапите.

*

Доносник
с дълго име
пуска дъждовник.

*

Ще умре ли
змей из дълбините?
Наричат го „брат“.

*

Чумин татко

плете на котарака стъпало –

поруменява.

*

Гласът от Къкринското
ханче: „По-добре мултак,
отколкото калтак“.

*

На разсъмване
Апостолът с два револвера –
още необрязан.

*

На разсъмване
Апостолът с два револвера –
хващане на аратлици.

*

Ще сложат ли
крака си върху живи въглени?
Шизофренични побратими.

*

На Чуминден¹⁰

Апостолът гледа кученце –
свило краката си.

*

Преди обесването
да изпие няколко глътки
кръстена вода.

*

Заекът пие кафе
от бялата печка –
сурва¹¹ година!

*

Топлият вятър
на Богоявление – няма
кръстена вода¹².

*

В голата гора
един тон вятър – златото
на ракията.

*

Две мълчания
и два месеца се срещат
в мечта на пеперуда.

*

Двама-трима гангстери,
мошеници и старци
на лунен кораб.

*

Сякаш душевадник
управлява селото –
събирам орехи.

*

Вратата на църквата
Света Богородица
отвори гущерът.

*

Танц на насекоми –
вятърът от планината
свири джаз.

*

Дяволите са
моите ангели – мухата пие
капка мляко.

*

Мравешки гроб –
една априлска снежинка
бяла като Лазар.

*

Този домати
е недостатъчно червен
за да стане троцкист.

*

Докато котето умира,
аз пия
ракия от круши.

*

Рожден ден
на Ботев – мие си лицето
котаракът.

*

Докато вятърът
обикаля света, котката
кърми чуждо коте.

*

След като мухата
се удави в чашата с мляко,
идват порои.

*

Пет пеперуди
за обяд избраха
лайното на лисица.

*

Девет лица от
камък – баданарката все още
неизползвана.

*

На Балканите
в името на селското
растат свастики.

*

Привидно свободен
роб: червенокос кълвач
в зелена гора.

*

Коварна мравка
се качи на билборда,
но кой я вижда?

*

Котаракът е
като поет – изяде
пеперуда.

*

Млади треви...

Планината кърви от каска

пълна с мечти.

*

Такъв дълъг гинко¹³ –
записвам поезия с помощта
на златна пръчица¹⁴.

КЛЮЧОВИ ДУМИ В „КРЪСТЕНА ВОДА“

Левски, хляб, Игнатиев, вятър (2), майка (2), Раковски, Марица, освободител, поет, Въртоп, Радецки, баница, Кънчев, ерген, Босфор, Стамболов, Росенец, лъжа, гост, великомъченик, палач, Хаджипенчович, доносник, змей, татко, Къкринско ханче, Апостол (2), побратим, вода, заек, Богоявление, мечта (2), кораб, душевадник, църква, тани, дявол, гроб, троцкист, ракия, Ботев, котка, порой, лайно, свастика, роб, билборд, котарак, пръчица.

ВТОРА ЧАСТ

НАДГРОБИЕ

23 хайку

*

Прокопиев¹⁵ ден.
Баща ни събра всички
с последния си дъх.

*

Лятно погребение.
Все по-дълбоко заровени
границы на селото.

*

Голяма Богородица.
Под планината наричат
черни забрадки.

*

Жълт бръмбар рогач.

В кирпичена къща

влезе смъртта.

*

Баща ми почина,
първият съм до земята.
Преображение.

*

Капка от кладенец.

Гробари изкопаха

праядова кост.

*

Селско погребение.
Приказките са дълги
колкото деня.

*

Лятна празноста –
смърт, последният урок
на баща ми.

*

Сух селски път.

Татко взе със себе си в гроба
страничните пътища.

*

„Халал ти вяра“,
с устата на внучката
казва баща ми.

*

От това лято
ни похвала, нито упрек –
татко си отиде.

*

Старата стомна –
от небесната щедрост
татко пие сега.

*

Царството детско
стана небесно – баща ми
през лятото почина.

*

Върху керемидите
ведър отеква гласът
на покойния ми баща.

*

Добродетел, грях,
заплетени в тръни –
селското гробище.

*

Богородичен пост –
в гробовете събрана
солта на живота.

*

На лятното небе
изгасва една звезда:
покойният баща.

*

Живо цвете
на склона цъфти:
нов гроб е изкопан.

*

От новолуние
до пълнолуние – пътува душата
на покойния ми баща.

*

На лунна светлина
звънецът на кравата иззвъня,
спомних си баща си.

*

До надгробието
покосена мащерка –
уханието на вечността.

*

В есенен ден
на гроба на баща ми
мухлясал хляб.

*

Погребах баща си.
В стаята на момчето
седеше смъртта.

КЛЮЧОВИ ДУМИ В „НАДГРОБИЕ“

Основната техника на хайку е „киго“ (дума, обозначаваща сезона).

Идеологията на смяната на сезоните е в основата на хайку.

Тъй като тази идеология не е част от западната култура, повечето поети, които пишат хайку, имат затруднения или не разбират тази техника.

„Киго“ всъщност е местен символ, който въвежда метафорично значение в стихотворението, събужда асоциации и превръща линейното твърдение в надграждащо. Тези думи са събрани от всеки хайку майстор в неговия речник (лексикон), наречен „сайджики“. Това всъщност са лексикони на определена култура, илюстрирани със стихове.

Но не само сезонните явления привличат вниманието на хайку поетите по пътя на майсторството. В „сайджики“ и в поезията влизат и несезонни думи със символично значение, т. нар. „муки-киго“ или „целогодишно киго“, което съвременните поети наричат просто „ключови думи“, независимо дали са сезонни или универсални. Тези „ключови думи“ в повечето случаи са културни архетипи.

Цикълът „Надгробие“ е написан в село Грознатовци, Грънско (Западните покрайнини), така че 40-те ключови думи, които прилагам тук, принадлежат към българската култура и се надявам, че те са началото на съставянето на първия български „сайджики“.

1. Дъх (муки-киго), Прокопиев ден (киго за лято)
2. Граница (муки-киго), лятното погребение (киго)
3. Богородица (киго за лято: Голяма Богородица)
4. Смърт (муки-киго), бръмбар рогач (киго здалято)
5. Земя, пръст (муки-киго), Преображение (киго за есен)
6. Кладенец (киго за лято). В келтската митология „кладенец“ е място за комуникация с подземния свят на предците.
7. Приказка (муки-киго), дълг ден (киго за лято)
8. Урок (муки-киго), лятна празнота (киго)
9. Път (муки-киго), сух път (киго за лято). В будизма „път“ е метафора за живота.
10. Внук/внучка (муки-киго), вяра (муки-киго)
11. Баща, татко (муки-киго), лято (киго)
12. Стомна (киго за лято)
13. Царство (муки-киго), лято (киго)
14. Покрив, керемиди (киго за пролет)
15. Гробище (муки-киго), тръни (киго за лято)
16. Богородичен пост (киго за лято)
17. Небе, звезда (киго за лято)

18. Гроб (муки-киго), цвят (киго за лято)
19. Душа (муки-киго), луна (киго за есен)
20. Спомен (муки-киго), луна (киго за есен)
21. Вечност (муки-киго), мещерка (киго за лято)
22. Хляб (муки-киго), есенен ден (киго за есен)

БИОГРАФИЧНИ БЕЛЕЖКИ

Димитър Анакиев, известен още като КА-МЕСАН, 亀さん, (роден 1960 г.) е българин от Западните покрайнини (с. Грознатовци, Трънско). Започва да пише и публикува поезия на 13-годишна възраст, а хайку от 1985 г.

Той е „баща“ на много балкански хайку проекти, между които „Haiku Nowine“ (Сърбия) и „Priatelj“ и „Apokalipsa haiku edition“ (Словения).

Заедно с Димитър Стефанов е съосновател на Български хайку клуб през 2000 г., а заедно с Венилина Петкова през 2021г. е основател на поетичен кръг „Шукан“ (субективност), който организира Българското състезание за съвременно (гендай) хайку и Български международен конкурс за хайку и танка „Котодама“ (дуиата на думите) през 2022 г. Той е съосновател и на Световната хайку асоциация (世界俳句協会 SEKAI HAIKU KYOKAI) и съредактор (с Джим Кейшън) на „Възлите – антология на хайку поезията на Югоизточна Европа“. Редактира също така словенската хайку антология „Езерцето на тишината“ и антологията на антивоенното хайку „Парче небе“.

Димитър Анакиев е редактор на престижната „Камесанова световна хайку антология за война, насилие и нарушаване на пра-

вата на човека“ с 903 хайку, написани на 35 езика от 435 поети от 48 страни и автор на 17 хайку сбирки. Сред неговите награди са: Европейската награда Медалът на Франц Кафка, Наградата на Музея на хайку литературата, Годишната Merit Book награда на Haiku Society of America, Годишната награда Ginyu (Saitama), Годишната награда на читателите на Shamrock (Ирландското общество за хайку), „Фуджисан“ Токио (за танка) и наградите от Mainichi Daily News, Daily Yomiuri (и двете Токио) и Azami (Осака). Димитър Анакиев е носител на наградата "Хижа" на състезанието Genjūan Haibun в Киото, както и на няколко филмови награди, включително Националната словенска награда за най-добър документален филм.

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДИСЛОВИЕ	5
ПЪРВА ЧАСТ	7
КРЪСТЕНА ВОДА 55 хайку	7
КЛЮЧОВИ ДУМИ В „КРЪСТЕНА ВОДА“	60
ВТОРА ЧАСТ	61
НАДГРОБИЕ 23 хайку	61
КЛЮЧОВИ ДУМИ В „НАДГРОБИЕ“	86
БИОГРАФИЧНИ БЕЛЕЖКИ	89
РЕДАКЦИОННИ /ОБЯСНИТЕЛНИ/ БЕЛЕЖКИ.....	93

РЕДАКЦИОННИ /ОБЯСНИТЕЛНИ/ БЕЛЕЖКИ

¹ „Човек-кръст“ - снимка на корицата - езически олтар на хълма Бучица над с. Грознатовци. Такива олтари се поставяли от селяните до „кръстосното дърво“, обикновено някакъв огромен дъб. Японският шинтоизъм също празнува силни природни феномени (гигантско дърво, силен извор, скала...), покрай които се строят религиозни сгради;

² Въртоп/а - водовъртеж, вир, вихър, вихрушка, буря, ураган, стихия, хала; българска революционна организация в Западните покрайнини; име на историческа местност /проход/ в средна Стара планина; име на села в Албания, България, Румъния, Сърбия; планински връх в Северна Македония; карстово образувание;

³ „Св. Богородица – Богоявление“ в Асеновград – изградена около извор/язмо, в което плуват рибки и сбъдва желаниа; в нея Захари Зограф рисува първите си стенописи;

⁴ Гробът на Кънчев – Ангел Кънчев, възрожденец; през 1978 г. при опит костите му да бъдат пренесени в Пантеона на възрожденците е установено, че гробът му е използван многократно;

⁵ Хошинага Фумио, японски хайджин казва: „Хайку е нещо като копче. Ако всички копчета изчезнат по някакво чудо, цивилизацията ще

спре. Дори малките неща могат да имат голяма сила.“;

⁶ След репликата на Емир Костурица „Къде са сега мишките?“, на политически жаргон „мишка“ означава човек без интегритет, апаратчик;

⁷ Кукерска тояга –

⁸ Граф Игнатиев – руски генерал и дипломат, идеолог и проводник на руската инвазивна политика на Балканите

⁹ Кадена вечеря – езически и християнски обичай, свързан с дните след Нова година, до Богоявление;

¹⁰ Денят на св. Харалампи – защитник от болести, 10 февруари;

¹¹ Сура – тракийският бог-Слънце; сур, (прил., старобългарски) – бял, светъл, сияен; сурва/сурваки – новогодишен обичай;

¹² Кръстена вода –

¹³ Гинко (яп.) – поетична разходка сред природата за събиране на впечатления с цел писане на поезия;

¹⁴ Златна пръчица – жълто полско цвете с лечебни свойства;

¹⁵ Прокопиев ден –

Димитър Анакиев

КРЪСТЕНА ВОДА

Българска, първо издание

Редактор: Габриела Цанева

ИЗДАТЕЛСТВО

gabriell-e-lit

www.gabriell-e-lit.com

e-mail: gabriell-e-lit@mail.bg

Формат: 125 x 176 мм

Обем: 94 стр.

Печат:

zare4at

e-book:

<https://e-books.gabriell-e-lit.com>